

Lunds universitet

Språk- och litteraturcentrum

Handledare: Cajsa Sjöberg

2020-12-03

Kandidatuppsats i latin

Sven-Erik Karlsson

Kandidatkurs LATK11

Deponens och medium i latinet

Deponens..., eine der naivsten und dilettantischsten

Bezeichnungen in der grammatischen Terminologie der

Alten.

Karl Brugmann

Innehåll

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte.....	4
1.3 Material och metod.....	5
2. Deponens.....	5
2.1 Deponens i svenskan – en kort rekapitulering.....	5
2.2 Deponens i latinet och dess mediumrelation	6
3. Mediumverb	14
3.1 Mediumverb redovisade som aktiva verb med speciell passiv betydelse i Latinsk-Svensk Ordbok av Ahlberg, Lundquist och Sörbom	14
3.2 Mediumverb i tre texter av Vergilius, Tacitus och Plautus	17
4. Deponens med kollateralformer	19
5. Resultat.....	25
6. Avslutning	26
7. Litteraturlista	27
8. Källtexter	28

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Under mina latinstudier lade jag tidigt märke till vissa verb som uppträdde både som deponens och verb i aktiv form, kollateralform ¹ i Lewis & Short (LS) A New Latin Dictionary , mestadels utan skillnad i betydelse mellan dessa verbformer. Jag började samla på sådana och sammanställningen kom med tiden upp i ca 40 verbpar. De tycktes vara utbytbara sinsemellan vilket verkade egendomligt. Det kunde ju leda till tvetydigheter! Ta t.ex. verbparet *frustror-frustro*, där *frustratus est* kan vara ett deponens eller passiv av *frustro* och där översättningen blir antingen ”han lurade (någon)” eller ”han lurades (av någon)”. Man kan bli frustrerad för mindre! Det kan tyckas märkligt att latinet kunnat tillåta sig sådan bristande precision även om textsammanhanget för det mesta avgör vad som är korrekt. Småningom uppkom iden att verbparen kunde utgöra grunden för en kandidatuppsats. Jag har dock senare insett att den grunden utgör ett alltför snävt underlag och därför utvidgat den till att gälla deponens över huvud i latinet. Deponens har relation till en verbklass, mediumverben, i det rekonstruerade, protoindoeuropeiska språket, PIE. Denna relation är så stark att det är väsentligt att veta mera om mediumbegreppet.

1.2 Syfte

- I. Ge en något utförligare beskrivning av deponens i latinet och dess relation till medium i PIE.
- II. Visa att mediumverb lever i det fördolda, t.ex. i Ahlberg ,Lundqvist, Sörbom Latinsk-Svensk ordbok (ALS), med exempel från flera latinska författare.
- III. Söka påvisa förekomst av sådana dolda mediumverb i några sammanhängande texter och eventuella skillnader i förekomsten texterna emellan.
- IV. Presentera min ursprungliga sammanställning av deponens med kollateralform med kommentarer.

¹ LS använder termen ”collateral” för att beteckna ett deponens aktiva motsvarighet. Läsaren rekommenderas att på nätet, Lewis & Short, söka på t.ex. sortio och pacisco (mer om dessa verb på s.11 i denna uppsats) för att förvissa sig om detta.

1.3 Material och metod

I. Vid genomgång av litteraturen om deponens har jag utgått från Jacob Hofmann-Anton Szantyr *Lateinische Syntax und Stilistik* och Birger Bergh *On Passive Imperatives in Latin*. I dessa arbeten har jag funnit rikligt med relevanta referenser, påtagligt många tyska. En svårighet med dessa referenser, inklusive de engelska, är att rätt många av dem hänvisar till grekiska termer och glosor, ofta stavade på grekiska.

II. Efterforskning i ALS av aktiva verb där speciell betydelse av passivum angivits och förekomst av sådana verb hos olika författare med hjälp av Library of Latin Texts.

III. Påvisa förekomst av sådana mediumverb i Vergilius Aeneiden bok 2, Tacitus Annales 1.1-20 och Plautus Curculio akt 1 och eventuella skillnader i förekomst texterna emellan.

IV. Genomgång av min egen sammanställning av deponens med kollateralform avseende på fördelning på konjugationer, skillnader i när de använts – förklassiskt, klassiskt, efterklassiskt mm.

2. Deponens

2.1 Deponens i svenskan – en kort rekapitulering.

I svenskan talar man om s-verb, d.v.s. verb som i alla former slutar på –s. Det gör alla passiva verb. (Perifrastisk passiv konstruktion förbigås naturligtvis.) Man skiljer mellan vanlig passiv och s.k. opersonlig passiv (det spionerades mycket under kriget). En subgrupp av s-verb utgörs av deponens vars definition är ”sådan s-form av verb som inte har passiv funktion”.² Detta s-morfem anses ha utvecklats ur reflexivformen sig/sik, vilken går tillbaka på den indoeuropeiska reflexivstammen se.³ Den trycksvaga reflexiven har tillagts enklitiskt till verbet och med tiden har dess uttal reducerats till –s. Det har framförts att s-passiv skulle vara relaterad till latinets r-morfem (se nedan) men detta har tillbakavisats (Paul Öhlin 1918

² Ulf Teleman, Staffan Hellberg & Erik Andersson *SAG, Svenska akademiens grammatik, 1:161* Stockholm/Norstedts 1999.

³ Elof Hellquist *Svensk Etymologisk ordbok* Lund 1966, p 905

resp. Gösta Holm 1952 citerade i Benjamin Lyngfelt). Benjamin Lyngfelt räknar med fyra typer av deponens, vilka jag citerar med hans exempel, nämligen:

absoluta, ett transitivt verb står utan objekt, *tröjan sticks*

reciproka, *vi träffades i Lund*

mediala, *att åldras är vackert*

intransitiva, *glöm inte bort att andas*⁴ (hela stycket efter fotnot 3 ingår i fotnot 4).

2.2 Deponens i latinet och dess mediumrelation

Den traditionella definitionen av deponens i latinet är ett verb med passiv böjning som **avlagt** sin passiva betydelse och därmed har aktiv innebörd. Som vi skall se längre fram accepteras den långt ifrån av alla. Halvdeponens är verb med dels aktiva, dels passiva temaformer där antingen presensstammens eller perfektstammens former är aktiva och definitionen gäller här givetvis bara den passiva temaformen.

Deponens förekommer i ett flertal indoeuropeiska språk t.ex. PIE, sanskrit, grekiska, latin och de skandinaviska språken. Det är således mycket gammalt och utgör ett exempel på den likhet i verbrötter och grammatiska former mellan sanskrit, grekiska och latin som man brukar ange att Sir William Jones (1746-1794) upptäckte.⁵ Han var dock inte först, t.ex. hade holländaren van Boixhorn (1612-1653) talat om likheter mellan holländska, grekiska, latin, tyska samt slaviska, keltiska och baltiska språk och föreslagit ett gemensamt urspråk som han kallade skytiska.⁶

PIE är en rekonstruktion utifrån mångfalden av indoeuropeiska språk, av vilka några hade börjat upptecknas redan under andra och första årtusendet f. Kr., och anses ha talats för ca 6000 år sedan.⁷ Därefter började uppsplittringen. Indoeuropeiska språk är inte ensamma om att ha deponens samtidigt som deponens saknas i många moderna indoeuropeiska språk som tyska och engelska och, kanske oväntat, de romanska språken.

⁴ Benjamin Lyngfelt. "En akademiledamot pensioneras inte – om konstruktioner med s-verb i svenskan". I *Festskrift till Bo Ralph, 2010 Göteborg, Meierbergs*. s. 178-192

⁵ Lokesh Chandra " Sanscrit and the cultures of the world". I *Patil, Narendranath B. The Variegated Plume. Motilal Banarsidars Publications 2003*. S. 249.

⁶ *Ibid* s 248.

⁷ Robert Lawrence Trask "The Dictionary of Historical and Comparative Linguistics" *Edinburgh University Press 2000* s. 267.

När själva termen deponens uppstod har jag inte kunnat finna. Theodor Nölting nämner i sin bok *Über das lateinische Deponens*, att Priscianus Caesariensis som verkade på 500-talet i Konstantinopel och författade en grammatik, *Institutiones Grammaticae*, skriver om följande typ av verb*deponentem, quae deponit alteram significationem et unam per se tenet*. Denne ger även exempel på deponens med aktiv biform såsom *osculor te* och *osculor a te*, *criminator te* och *criminator a te*.⁸

r-morfemet, som i latinet signalerar deponens/passivum, har oklart ursprung. Philip Baldi nämner att Franz Bopp (1791-1867), ärkebiskop i Mainz och lingvist, hävdade att r-morfemet i både passivum och deponens kunde härledas från ett protolatinskt –se som genom rhotacism blivit r men att denna hypotes blev ohållbar sedan Whitley-Stokes snart efteråt, 1871, visat att –r-former finns i två andra indoeuropeiska språk, oskiskan och keltiskan, trots att övergång av –s(e) till r genom rhotacism inte existerar i dessa språk.⁹

Theodor Nölting refererar även i sin ovan nämnda bok till en översikt av latinska deponens, *De Latinorum Deponentibus* av Ludwig Ramshorn som bl.a. presenterar följande kategorier av deponens:

1. Deponens som står mycket nära passivum och som betecknar en förändring eller rörelse hos en sak genom sin egen eller yttre kraft-*quae rem sive alienis sive suis viribus moveri atque dicant, ex. morior, vescor, pascor*.
2. Deponens som har reciprok innebörd, *ex. osculor, amplector, belligeror, digladiator*.
3. Deponens som har med häftig sinnesrörelse att göra, *ex. irascor, lamentor, stomachor, verecundor*
4. Deponens som är inkoativa, dvs betecknar början av en handling eller ett tillstånd, *ex. nascor, obliviscor, nanciscor*¹⁰ (hela stycket efter referens 9 ingår)

⁸ Theodor Nölting. "Über das lateinische Deponens". *Programm der Grossen Stadtschule zu Wismar für 1859* s.1*.

⁹ Philip Baldi. "Remarks on the Latin R-form Verbs". *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung* 90. Bd., 1./2. H 1976 s.224.

¹⁰ Theodor Nölting. "Über das lateinische Deponens". *Programm der Grossen Stadtschule zu Wismar für 1859* s.2.

I kontrast till uppfattningen att deponens avlagt sin passiva betydelse kan hävdas att det istället är de aktiva ändelserna som avlagts¹¹. Dock har mediums particip helt gått under¹², varför deponens (som vi nedan skall hävda är lika med mediumverb) ändå har några aktiva former, förutom participen de ävenså infinita formerna futurum infinitiv, gerundium samt supinum på –um och -u. Passiv betydelse har gerundivum.

Karl Brugmann (1859- 1919) tysk professor i sanskrit och komparativ lingvistik, en av sin tids mest framstående lingvister, har sagt ” *Deponens... eine der naivsten und dilettantischsten Bezeichnungen in der grammatikalischen Terminologi der Alten*”, ”deponens ... ”en av de mest naiva och dilettantmässiga beteckningarna i de gamlas grammatiska terminologi.”¹³ Pierre Flobert vänder sig intressant nog emot Brugmanns nedlåtande omdöme och säger att termen deponens på ett bra sätt avgränsar en undergrupp av verba communia som deponerat sin passiva funktion.¹⁴ Verba communia diskuteras längre fram.

Antoine Meillet (1866-1936), en av 1900-talets betydande franska lingvister, säger att deponens är en verbkategori blottad på egen innebörd, ” *le deponent est,.....,une categori denuée de sens propre* .¹⁵

Jacob Wackernagel (1853-1938) professor i jämförande språkforskning i Basel och i grekiska i Göttingen slår fast att deponens som term är nonsens och att latinska deponens är mediumverb som saknar aktivt böjningsmönster.¹⁶

PIE hade från början endast två diateser (genus verbi, eng. voice, ty Stimme), aktivum och medium. Mediums formsystem skulle längre fram komma att användas även för att uttrycka passivum. Försök att hävda att medium kunde härledas från ursprungliga passivändelser var

¹¹ Birger Bergh ”On Passive Imperatives in Latin” *Studia Latina Upsaliensia* 1975 s.14.

¹² Jacob Wackernagel ” Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechisch, Lateinisch und Deutsch” *Philologisches Seminar der Universität Basel* 1920 s.122.

¹³ Karl Brugmann.” Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen II 3”. Strassburg 1916 s.111.

¹⁴ Pierre Flobert.” Les verbes deponents latins des origines a Charlemagne” *Société D’édition “ LES BELLES LETTRES”*. Paris 1975 s.588.

¹⁵ Antoine Meillet”Esquisse d’une histoire de la langue latine” 1928 *Librairie Hachette*.s.149.

¹⁶ Jacob Wackernagel. ”Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechisch, Lateinisch und Deutsch”. *Philologisches Seminar der Universität Basel* 1920 s.120 f.

i grunden felaktigt enligt Hofman-Szantyr.¹⁷ Således fanns nu ett formsystem som var gemensamt för medium och passivum, mediopassivum. Från PIE har latinet hämtat såväl passivum som medium.

Vad innebär då medium i latinet?

Verbhandlingen i ett verb med mediuminnebörd, mediumverb, genomförs i subjektets intresse eller till dess fördel och subjektet är mer eller mindre engagerat i handlingen. Ofta har medium även reflexiv innebörd så att reflexiva konstruktioner och medium överlappar varandra.

Philip Baldi påpekar att det faktum att latinska mediumverb morfologiskt är identiska med deponens och passiva verb ibland kan leda till svårigheter att avgöra vad som är deponens eller vanlig passiv där agenten inte är tydligt angiven. *Mores mutantur* kan betyda "seder förändras" (av sig själva) eller "seder förändras" (av någon/några). Man räknar i latinet med tre typer av mediumverb, **direkta** där subjektet både agerar och är föremål för verbhandlingen, dvs subjekt och objekt i satsen är samma individ, *lavor* jag tvättar mig (badar), **indirekta** där subjektet handlar i sitt eget intresse, *excalceor* jag tar av mig skorna och **reciproka**, *litigamur* vi grälar, *kivas!* Mediumverben hade dock redan i förlitterär tid till stor del gått förlorade och ersatts av aktiva former. Allteftersom de försvann blev det vanligt att direkt och indirekt medium uttrycktes med aktivt verb och reflexivt pronomen.¹⁸ (hela sista stycket ingår i denna fotnot).

Enligt Philip Baldi kan de latinska deponens inte beskrivas enhetligt utan de har ett hoplock av olika morfologiska element. T.ex kan inte intresset eller angelägenheten gentemot subjektet vara en hållbar deponenskategori och exemplifierar med att sådana verb som *volo* och *timeo* vilka uttrycker en nära nog maximal subjektiv angelägenhetsgrad aldrig förekommer annat än i aktiv form.¹⁹ Deponens härrör från PIEs medium utom de sena

¹⁷ Johann Baptist Hofmann – Anton Szantyr. "Lateinische Syntax und Stilistik" München 1965 s.287.

¹⁸ Philip Baldi. "The Foundations of Latin" *Trends in Linguistics. Studies and Monographs* 117 Mouton de Gruyter 1999 s.392-3.

¹⁹ Philip Baldi. "Remarks on the Latin R-form Verbs". *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung* 90. Bd., 1./2. H 1976

nybildningar som skett genom analogi inom flera betydelseområden såsom verb med innebörden hjälpa , dyrka eller spå såsom *adminiculator, caerimonior och mantinior*.²⁰

Hofmann-Szantyr säger att av det indoeuropeiska mediums betydelsekategorier bara två finns kvar i latinet, den reflexiva som är vanligast, t.ex. *amicior, induor, cingor*, d.v.s. verb som är relaterade till olika kroppsbehov och den reciproka som förekommer sparsamt, t.ex. *copulantur dexterarum* Plautus Aul 116, *coniungi, complecti* och eventuellt *osculari*.²¹ Jacob Wackernagel räknar med samma betydelsekategorier men nämner även ett exempel på *ererbte* Deponentialitet, "nedärvd deponentialitet", ett så frekvent verb som *sequor* som går tillbaka på de gammalindiska *sac*-verben som hade medial böjning.²² Ett liknande begrepp, *ererbte Media tantum*, använder Hofmann-Szantyr beträffande det likaledes frekventa *loquor*.²³ Bakgrunden till en del andra mediumverb kan kanske vara liknande.

Mediuminnebörd kan inte identifieras i t.ex. *conor*, eller *mentior*²⁴ och är svår att spåra i många fall, t.ex. *vagor*, såvida man inte kan tänka sig en analogi med *vehor*, att ströva = planlöst *förflytta sig*. Hofmann – Szantyr skriver att de indogermanska (läs indoeuropeiska!) betydelsekategorierna redan under förhistorisk tid till stor del gick förlorade i de latinska deponens.²⁵

Hofmann- Szantyr säger vidare att deponens "in der Volkssprache"- som möjligen kan tolkas som "i talspråket" - nästan helt försvann, kanske redan i början av kejsartiden.²⁶ Dock skedde i medeltidslatinet ett nyskapande av deponens av klassicistiska skäl,

²⁰ Philip Baldi. "The Foundations of Latin". *Trends in Linguistics. Studies and Monographs* 117. Mouton de Gruyter 1999 s.395.

²¹ Johann Baptist Hofmann – Anton Szantyr. "Lateinische Syntax und Stilistik". München 1965 s. 288 f.

²² Jacob Wackernagel "Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechisch, Lateinisch und Deutsch" Basel *Philologisches Seminar der Universität Basel* 1920 s.132.

²³ Johann Baptist Hofmann- Anton Szantyr "Lateinische Syntax und Stilistik". München 1965 s.287.

²⁴ Pierre Flobert "Deponent et passif en italique et en celtique". *Annales de Bretagne et des pays de l'Ouest* 1967 s 396.

²⁵ Johann Baptist Hofmann – Anton Szantyr "Lateinische Syntax und Stilistik". München 1965 s.287.

²⁶ Ibid.

”hyperurbanism”²⁷. Enligt Pierre Flobert försvann deponens, inklusive de nyskapade vilka han kallade neodeponens, i stället mycket sent, troligen under 700-talet, samtidigt med passivum, varvid deponens övergick till aktiv form och passivum till perifrastiska former.²⁸ I romanskan var deponens borta.²⁹

Som motsats måste också påpekas att verb som ursprungligen hade både aktiv och medial böjning kunde förlora sin aktiva komponent. Ett exempel på detta är *laetari*, glädja sig. Jacob Wackernagel nämner att den äldste av alla romerska poeter, Livius Andronicus, har det aktiva *laetavisti*. Den aktiva formen har sedan kommit ur bruk och den mediopassiva står kvar som ett deponens³⁰. Annorlunda uttryckt har *laetari* sedan *laetare* blivit obsolet blivit ett medium tantum. Ett annat exempel hämtar jag från Neue-Wagener, *altercor – alterco* träta, munhuggas³¹, där ALS endast har formen *altercor* medan man i Terentius Andria kan läsa ... *scio: cum patre altercasti dudum, et is nunc propterea tibi suscenset...* där Charinus säger till Pamphilus, ”... jag vet: du har munhuggits med fadern under lång tid och han hyser nu agg mot dig...”³² (det slår mig att ”munhuggits” är ett svenskt, reciprokt, typiskt mediumverb).

Det är också intressant att notera att några perfekt particip av deponens vid sidan av sin aktiva betydelse även har passiv sådan som utgör passivum av kollateralformen. Nils Sjöstrand anger som exempel *comitatus, partitus, depopulatus*³³. Ett annat exempel är *pactus* där ALS inte har någon kollateralform men där LS förutom *paciscor* även har *pacisco* och samtidigt påpekar att i klassisk litteratur det endast är perfekt particip av detta verb som används passivt. LS citerar *id quoque paciscunt* och *paciscit, obsides ut reddant*³⁴. Samma gäller

²⁷ Johann Baptist Hofmann – Anton Szantyr “Lateinische Syntax und Stilistik”. München 1965 s 292

²⁸ Pierre Flobert “Deponent et passif en italique et en celtique”. *Annales de Bretagne et des pays de l’Ouest* 1967 s.581-2.

²⁹ Josef Svennung “Från Senantik och Medeltid II”1963 s.16.

³⁰ Jacob Wackernagel “Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechisch, Lateinisch und Deutsch Basel” *Philologisches Seminar der Universität Basel* 1920 s 132.

³¹ Friedrich Neue, Carl Wagener. “Formenlehre der lateinischen Sprache” Leipzig 1902-5 Reisland. s.22.

³² Terentius Andria 4.1.22

³³ Nils Sjöstrand “Ny Latinsk Grammatik” § 87 Anm.3.

³⁴ Naevius, s. 20.

sortitus, tillottad. ALS har där endast deponensformen medan LS även har *inter se sortiant*³⁵ och *inter se sortiunt urbem atque agros*.³⁶ *Pacisco* och *sortio* har således använts tidigt i den latinska litteraturen vilket förklassikerna ovan visar. Ytterligare exempel är *expertus* som kan betyda beprövad. Något belägg för att *experio* funnits kan jag dock inte hitta i ALS, Latinskt Lexikon av Christian Cavallin eller LS men man får väl anta att så ändå varit fallet. Även halvdeponens uppvisar perfekt particip med både aktiv och passiv betydelse såsom *ausus*, som har vågat eller vågad, och *solitus*, som har brukat eller brukad, bruklig.

Att över huvud r-verben slutligen "ratades" i de romanska dialekterna medan de skandinaviska språken, framför allt svenskan där perifrastiskt passivt alternativ är mindre vanligt, har behållit passivum eller snarare mediopassivum genom sina s-verb, som utvecklats via det indoeuropeiska *se*, tycker jag är något oväntat respektive fascinerande.

Pierre Flobert har gått igenom användningen av deponens och funnit att tvärtemot uppfattningen att de minskat, de sedan Plautus istället ökat från 270 arkaisk tid till 884 efterklassisk tid i sin sammanställning, *ce qui est beaucoup, on l'accordera, pour une formation moribonde*, "vilket är mycket, tycker man, för en döende bildning" och hos Plautus, Cicero, Seneca, Apuleius, Tertullianus och Gregorius de Tours utgör deponens 7 % av verben i texterna mot reflexiva verbkonstruktioner som sällan överstiger 1%.³⁷

Inte heller mediumverben tycks ha gått tillbaka så mycket som antytts ovan. Edith Claflin gör t. ex. följande markering: "In Classical Latin the middle voice is in fact in much more vigorous and living use than is generally recognized"³⁸. Tidigt i sin artikel *The middle Voice in de Senectute* citerar hon Cicero när Cato i Cato Maior de Senectute 7.3 säger *pares autem vetere proverbio cum paribus facillime congregantur* -- "men, som det gamla ordspråket säger, lika barn leka bäst"-- och anför att *congregantur* är ett slående exempel på ett reciprokt mediumverb, trots att editorerna i den edition hon använde inte påpekat detta.³⁹ Hon anger

³⁵ Varro hos Nonus Marcellus, s. 471.

³⁶ Ennius hos Nonus Marcellus, s. 471.

³⁷ Philip Flobert. "Les verbes déponents latins des Origines à Charlemagne" Sorbonne 1975 s.588.

³⁸ Edit Frances Claflin "The Middle voice in the de Senectute." *The American Journal of Philology* vol 67, No 3 1946, s.193.

³⁹ Ibid s.194.

också att hon i Cato Maior de Senectute funnit följande fördelning finita former av r-verb : passiva verb 53, mediumverb 51, deponens 54 och opersonlig passiv 6. En påtagligt hög andel mediala verb! Då, säger hon, har hon ändå klassat som passiva ett antal verb som troligen var mediumverb.⁴⁰

Jacob Wackernagel säger inför sin genomgång av medium.....” i latinet”(till skillnad från grekiskan?), ”där man dock i regel endast brukar tala om aktivum och passivum” och ”bland de så kallade passivformerna finns mången användning som är uttalat medial”(min översättning).⁴¹

I linje med ovanstående är det därför inte underligt att moderna latinska lexikon inte inkluderar diatesen medium . I stället anger man ofta passivum när det ändå enligt min mening handlar om medium, t.ex. när ALS anger att passivum på *lavo* kan betyda bada (tvätta sig själv), på *amicio* svepa in sig, där ALS anger både *amiciri* och *se amicare- pallio,toga* och därmed exemplifierar att både medium och reflexivt aktivt alternativ föreligger) och på *congrego* förena sig eller samlas.

Ibland är det svårt, som tidigare berörts , att avgöra om verbet i en konstruktion är ett mediumverb eller ett verb i passivum där en agent finns som inte är utsatt. Det finns dock i sammanhanget en bildning till som kan övervägas, den sällan förekommande **passiva imperativen**. Birger Bergh skriver att en passiv imperativ innebär att en person beordras att medverka i en handling som utförs av någon annan. En sådan imperativ avser främst **inte själva verbaktionen utan medgivandet**: att säga *amare!* älskas! känns inte naturligt, kanske i stället låt dig älskas!⁴² (eller skjuts! till älgen som rusar förbi passet jämfört med låt dig skjutas!). Följande exempel borde kunna vara antingen ett reciprokt mediumverb eller en passiv imperativ: *etiam dispertimini?*⁴³ Imperativ om det rör sig om *dispertior* , passiv imperativ om det rör sig om *dispertio*.

⁴⁰ Ibid s. 221

⁴¹ Jacob Wackernagel ”Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechisch, Lateinisch und Deutsch” Basel Philologisches Seminar der Universität Basel 1920 s 130.

⁴² Birger Bergh”On Passive Imperatives in Latin” *Studia Latina Upsaliensia* Uppsala 1975 s.9.

⁴³ Titus Maccius Plautus.”Curculio 189”

3. Mediumverb

3.1 Mediumverb redovisade som aktiva verb med speciell passiv betydelse i Latinsk-Svensk Ordbok av Ahlberg, Lundquist och Sörbom

Jag har således framhållit det faktum att mediumverben i latinet sällan omnämns. Att sätta in dessa verb i en kontext med aktivum, passivum och verba communia skulle bidra till större förståelse för latinsk verbfunktion över huvud. Moderna svenska grammatiker säger bl.a. följande om latinets diateser respektive deponens:

I Nils Sjöstrand *Ny latinsk grammatik* räknar man med två diateser, aktivum och passivum. Här ett referat av vad han skriver om det latinska verbets passivum: *Passivum av transitiva verb har ofta reflexiv betydelse. Man översätter med reflexiva eller intransitiva verb som ofta ha samma innebörd. Anm. den reflexiva betydelsen är den ursprungliga. Ur den har den passiva betydelsen utvecklats. Jfr svenskan, där passivändelsen –s(tvätta-s) är en rest av reflexiva pronominet sig (tvätta sig).*⁴⁴ Han ger bland flera detta exempel: *vehor, jag färdas (forslar mig)*. Ingenstans finns någon hänvisning till mediumbakgrunden.

Axel Ahlberg beskriver i sin *Latinsk Grammatik* verbets båda huvudformer, aktivum och passivum men har en anmärkning som säger att "Den passiva formen har utvecklat sig ur den *mediala*, som hade reflexiv betydelse".⁴⁵ Han exemplifierar sedan med flera verb, t.ex. *dedi, ge sig*. I övrigt diskuterar han inte mediumbegreppet.

Erik Tidner skriver i sin *Latinsk språklära för gymnasiet*: "Sitt namn (pres.part. av *deponere*) ha deponens därför att de avlägga de aktiva formerna".⁴⁶ (min understrykning)

Nedan tar jag upp några förment direkta mediumverb som i ALS förekommer i aktiv form men där det anges att passivum, bortsett från sedvanligt passivum med utsatt eller underförstådd agent, har en närmast reflexiv innebörd. Denna reflexiva dimension innebär att dessa verb bör vara direkta mediumverb och det finns många. Dessutom har jag tagit upp några verb som jag hävdar är indirekta och reciproka mediumverb. Översättningarna är väsentligen mina egna. Hänvisningarna till var inom respektive text exemplen finns här hämtats ur dem som Library of Latin Text series A ger.

⁴⁴ Nils Sjöstrand. "Ny latinsk Grammatik" Gleerups 1960 §70 2a.

⁴⁵ Axel Ahlberg "Latinsk Grammatik" Stockholm 1944 § 78 Anm.

⁴⁶ Erik Tidner "Latinsk språklära för gymnasiet" 1961 Almqvist & Wiksell

Direkta mediumverb

Minui

M. Tullius Cicero Cato maior de Senectute par.: 21, pag.: 11, linea : 16: *At memoria **minuitur**.*
“_Men minnet försvagas ”(*Credo, nisi eam exerceas, aut etiam si sis natura tardior-* ”om du inte tränar det eller annars är av naturen något slö”)

C. Iulius Caesar Commentarii de bello Gallico liber :3, cap: 12, par:1, pag 44, linea 20
.....*rursus **minuente** aestu..* “när det åter blivit ebb...” Att *minuente* här är ett medialt presens particip visas enligt Edith Claflin av att det i den föregående satsen står *cum ex alto se aestus incitavisset..*, ”sedan högfloden brutit in från havet..”⁴⁷

Delectari

Q. Horatius Flaccus Epistulae liber 1, epist 16, versus 31: *nempe vir bonus et prudens dici **delector** ego ac tu---* ”förstås, jag som du, förnöjer mig av att kallas en god och klok man”.

M. Tullius Cicero *In Verrem orationes sex*, actio secunda liber 4, par 98, pag 53b, linea 18: *tu videlicet solus vasis Corinthis **delectaris**,...* ” du är uppenbarligen den ende som finner njutning i korintiska vaser”,....

Petrus Cellensis (1115-1183 benediktinermunk och biskop), *Liber de panibus* cap 7, col 966, linea 7: *Favore humano **delectabaris**, nunc spirito divino refovearis!* “ Du brukade glädja dig åt gunst från människor, må du nu vederkvickas av gudomlig ande”.

Vulgata (Hieronymus emendavit) psalm 34 versus 9 (psalm 35, vers 9 i svenska bibeln)
*Anima autem mea exultabit in Domino et **delectabitur** super salutari suo.* ”Jag (min själ) skall jubla över Herren och glädjas över hans hjälp”.

⁴⁷ Edith Frances Claflin “The middle voice in the de Senectute.” *The American Journal Of Philology* vol 67, No 3 1946, p 215,

Indui

Thomas a Kempis (1380-1471) *Orationes de passione Domine et beata virgine et aliis sanctis* vol 3 oratio 4, pag 348, linea 25 *Expoliatus es Conditor orbis terrae, ut ego vestimentis **induerer** perennis gloriae.* ” Du världens skapare utplundrades för att jag skulle ikläda mig härlighetens odödliga klädnad”.

Gregorius Magnus (540-604) – *Moralia in Iob*, liber 8, par 53, linea 1 *qui oderunt te **induentur** confusione* ”de som hatar dig kommer att hölja sig i förvirring”.

Levari

M. Tullius Cicero *Cato maior de senectute* 36:18 *Et corpora quidem exercitationum defatigatione ingravescent, animi autem se exercendo **levantur.*** ”Och kropparna blir förvisso tyngre av utmattningen vid de fysiska övningarna, men själarna stärks genom att öva sig”.

Q. Curtius Rufus – *Historia Alexandri Magni* liber 7 kap 5 *Nocturnum iter tolerabile videbatur, quia rore et matutino frigore corpora **levabantur.*** ”Marschen nattetid syntes uthärdlig, eftersom kropparna stärktes i daggen och den morgontidiga svalkan”.

Ytterligare exempel är *agitari*, *fundi*.

Indirekta mediumverb

Excalceari, *Discingi*

Velleius Paterculus (19 f. Kr -36) *Historiae Romanae* Liber: 2, cap.: 41, par.: 3, pag.: 38, linea: 28: *Neque umquam aut nocte aut die excalcearetur aut **discingeretur*** (om Gaius Julius Caesar).” Och inte någon gång vare sig på natten eller dagen tog han av sig skorna eller gördeln”. Här känns det dock nödvändigt med en reservation: det skulle kunna tänkas att författaren har menat att en så hög person som Caesar naturligtvis inte hade för vana att själv ta av sig skor och gördel utan att detta ombesörjdes av kalfaktorn som i så fall är underförstådd agent i en passiv konstruktion. Observera att jag inkluderade meningen enbart på grund av *discingeretur*. *Excalcearetur* fick jag på köpet. ALS anger ju inte någon speciell passiv betydelse av *excalceo* och har översättningen ”ta av ngn skorna” !!

Reciproka mediumverb

Misceri

Tertullianus (160-225) Apologeticum (CPL 0003) cap.:39, linea :47. *Itaque qui animo animaque **miscemur** nihil de rei communicatione dubitamus.* "Därför tvekar vi, som är enade i själ och hjärta, inte att dela ägodelar med varandra".

Seneca d y De Providentia dialogi, 1 (LLA 335.PH) cap.:2, par.: 1, linea :, pag.: 3 :*Quare multa bonis viris adversa eveniunt? nihil accidere bono viro mali potest; non **miscentur** contraria.* " Varför vederfars goda män många vidriga öden? inget ont kan drabba en god man; motsatser blandar sig inte med varandra"..

Copulari

Plautus Aulularia 116. ...*adeunt, consistunt, **copulantur** dexteras.....*"de kommer fram till mig, stannar och skakar hand med varandra"...

3.2 Mediumverb i tre texter av Vergilius, Tacitus och Plautus

Jag har gått igenom texter av tre författare i avsikt att hitta potentiella mediumverb med speciell passiv betydelse i ALS, dvs. samma typ av verb som i 3.1 och att se om några skillnader föreligger: Vergilius Aeneiden 2, Tacitus Annales ,de första 20 kapitlen, och Plautus Curculio akt 1.

Aeneiden och Annales har jag valt därför att jag känner dem relativt väl genom att de ingått i min tidigare kurslitteratur och jag bedömer att de har ungefär samma omfattning, 804 verser respektive ca 500 rader. Plautus Curculio valde jag därför att den har en karaktär som avviker från de andra två. Akt 1 har ett mindre omfång, 215 rader. Passagerna som jag citerar har väsentligen min översättning.

Vergilius Aeneiden, bok 2:

vers 39: ***scinditur** incertum studia in contraria vulgus* "den obeslutsamma hopen söndrades i motsatta uppfattningar"

vers 199-200: *hic aliud maius miseris multoque tremendum **obicitur**.....*"här dyker något annat större och mycket förskräckligt upp för oss olyckliga"....

vers 250: **vertitur** *interea caelum et ruit Ocenano nox* – under tiden vänder sig himlen och natten störtar ner i havet (*Oceano* är väl ett exempel på den sällsynta riktningsdativen)

vers 298: *diverso interea* **miscentur** *moenia luctu* – ”här och var förenas under tiden murarna i dödsklagan”

vers 393: *sic fatus deinde comantem Androgei galeam clipeique insigne decorum* **induitur**...”så talade han varefter han tog på sig Androgeus hjälm med tagelbusken och skölden med sitt sirliga tecken”...

vers 401: ... *et nota* **conduntur** *in alvo* -...”och gömmer sig i den bekanta buken”...

vers 434: **divellimur** *inde, Iphitos et Peleas mecum,...*”därefter skildes vi åt, Iphitos och Peleas blev kvar hos mig”.... En alternativ tolkning är här en ren passiv konstruktion – underförstådd agent är i så fall grekerna.

vers 510:*et utile ferrum* **cingitur**.... ”och omgjordade sig till ingen nytta med svärdet”....

vers 671: *Hinc ferro* **accingor**....”Sedan omgjordade jag mig med svärdet”.....

vers 720: *haec fatus latos umeros subiectaque colla veste super fulvique* **insternor** *pelle leonis,...*”när jag sagt detta täckte jag min böjda hals och breda axlar med en kappa och däröver ett gult lejonskinn”....

vers 725: **ferimur** *per opaca locorum*...”vi passerar de skuggiga platserna”.... Edith Claflin hävdar att nästan alla r-former av *fero* hos Vergilius som hon observerat har mediuminnebörd.⁴⁸

Tacitus Annales bok 1

1,4: *Igitur* **verso** *civitatis statu*.....Sedan tillståndet i samhället vänt sig....

1,5 : ...*laetique interdum nuntii* **vulgabantur**.... ”då och då spred sig glada underrättelser”...

1,13: *In Haterium statim* **invectus est**; ”Haterius angrep han genast”;

⁴⁸ Edith Claflin ” The middle voice in the *de Senectute*.” *The American Journal of Philology* vol 67, No 3 1946, s. 204.

Plautus Curculio akt I 215 verser

Här har jag inte kunnat finna ett enda verb som uppfyller kriterierna.

4. Deponens med kollateralformer

1. Deponens med kollateralformer

Under läsning och översättning av latinska texter de senaste åren har jag samlat dessa vartefter jag stött på dem i ALS. Under arbetets gång har jag insett att de flesta verben i min sammanställning utgörs av det som de gamla grammatikerna, t.ex. enligt Neue-Wagener Donatus och Priscianus, kallade **verba communia**, d.v.s. verb som kan uppträda i aktiv eller passiv form utan någon skillnad i funktion. Enligt Birger Bergh avser beteckningen verba communia dock inte att verb från två olika diateser kan ha samma funktion utan den avser den dubbla funktionen hos den passiva formen av dessa verb.⁴⁹

Philip Baldi påpekar att många deponens har aktiva bifformer vilket han anser demonstrerar instabilitet i denna verbklass!⁵⁰. Samma bedömning hade tidigare ovan nämnde Antoine Meillet uttryckt när han säger ” *Aussi observe-t-on, dès le début de la tradition, un flottement entre formes actives et formes déponentes.*”⁵¹ dessutom observerar man en alltsedan överföringen (till det som blev latin) ett vacklande mellan aktiva former och deponensformer”.⁵¹

Förenlig med ovanstående är definitionen ”deponents are really passive (or middle) verbs whose active voice has disappeared - there is hardly one that does not show signs of having been used in the active at some period of the language,”⁵² medan följande definition är något störande, ”un verbe sans actif correspondant qui fonctionne exactement comme un

⁴⁹ Birger Bergh. “On Passive Imperatives in Latin” *Studia Latina Upsaliensia* Uppsala 1975 s.30

⁵⁰ Philip Baldi “The Foundations of Latin” Mouton de Gruyter 1999 s.395.

⁵¹ Antoine Meillet “Esquisse d’une histoire de la langue latine”. Librairie Hachette 1928. s.148.

⁵² “Allen and Greenough’s “New Latin Grammar for Schools and Colleges “Chapter 191 , edited by James B.Greenough, George Kittredge, A.A.Howard, and Benjamin L. D’Ooge. Boston: Ginn & Company, 1903

actif" "ett verb utan aktiv motsvarighet, som fungerar exakt som ett aktivt "53, vilken ju skulle utesluta att deponens har kollateralformer.

Min sammanställning :

adulor - adulo(fklass o ekläss) 1	ställa sig in hos, svansa för
arbitror –arbitro (sällan) 1	anse, tro, fälla skiljedom
argutor – arguto (ark poet) 1	prata, pladdra
assentior—assentio (mindre vanl) 4	instämma, hålla med
auspior – auspico (oklass) 1	hålla fågelskådning, anställa auspicer
bellor (poet) – bello 1	kriga, föra krig
clueor – clueo 2 (äv cluo 3)	heta, kallas, berömmas
(commetior dep 4 – commeto 1	uppmäta)
comitor (poet, ekläss) – comito 1	följa
cummunicor – communico 1	göra (ha) gemensamt, dela, rådföra sig
comperior (oklass) –comperio 4	utröna, erfara, inhämta
crimior-- crimino(fklass) 1	beskylla, uppträda som åklagare
depopulor – depopulo 1	förhärja, ödelägga
devertor,deverti halvdep 3 --deverto	deverto:avvända, ändra, få att avstå ifrån devertor: vända sig bort, vika av
dispertior (säll) – dispertio 4	fördela, skingra
dissavior – dissavio (eklass) 1	lidelsefullt kyssa
divertor (ark sent) – diverto 3	vara olik, skilja sig; avlägsna sig, skilja sig (äkt); upplösa, avleda

⁵³ Pierre Flobert. "Deponent et passif en italique et en celtique". *Annales de Bretagne et des pays de l'Ouest* 74, 1967 s.600.

elucubror – elucubro 1	utarbete, skriva (bok) vid nattlampan
(jfr lucubro utan deponensmotsv) 1	arbete vid ljus el nattetid)
evagor – evago (ark) 1	ströva omkring
fabricor – fabrico (eklass o poet) 1	förfärdiga, smida, timra
frustror – frustror (sällan) 1	gäcka, lura, föra bakom ljuset
gravor – gravo 1	gravor: förargas, ogärna åta sig, finna besvärlig, gravo: tynga, besvära
illacrimor (trol sällan) – illacrimo 1	begråta, gjuta tårar vid
impertior-impertio 4	dela med sig, låta komma till del, tilldela, bevilja
iuror (end i perf.stam) – iuro 1	svärja, avlägga ed
luctor – lucto (fklass) 1	brottas, kämpa, tävla
mereor -- mereo 2	förtjäna, vinna
mendicor (fklass poet) – mendico 1	tigga, tigga sig till
meridior (eklass, poet) – meridio 1	hålla middagsvila, siesta
misereor – misereo (säll,fkl, senlat) 2	visa medlidande, deltagande med
(jfr miseror dep 1 m ack	beklaga, ömka)
muneror (vanl) – munero 1	ge, skänka
nutricor – nutrico (fklass) 1	amma, föda, vårda
nutrior (eklass, poet) – nutrio 4	amma, uppföda, främja
osculator – osculo (ark) 1	kyssa, smeka, kela med (exosculator finns end i pass)
partior – partio 4	indela, fördela, dela med
pigneror – pignero 1	pigneror: ta i pant, motta som pant pignero: lämna som pant, pantsätta
populor – populo 1	ödelägga
promereor (vanligare) – promereo 2	förtjäna, ådra sig, inlägga förtjänster
punior – punio 4	(be)straffa, näpsa
tueor – tueo 2	skåda; beskåda, övervaka

tuor(poet) 3

vagor – vago (fklass,poet) 1	ströva omkring
velificor – velifico 1	hissa segel, segla; gynna
veneror – venero 1	vörda, dyrka

konjugation 1	27
konjugation 2	3
konjugation 3	1
konjugation 4	7

Således var verb tillhörande konjugation 1 mer än dubbelt så många som verben i de övriga konjugationerna tillsammans vilket är i linje med Allen och Greenoughs *New Latin Grammar* som säger ” More of half of all Deponents are of the First Conjugationand all of these are regular” .⁵⁴

För deponens i paren fanns nedanstående kommentarer:

fkl, förklassiskt	criminator
fkl, poet.	mendicor, vagor
fkl o ekl	adulor
ekl,poet	fabricor, meridiator, nutricor
poet, ekl	comitor
ark, arkaiskt, senlat ??	divertor
ark, poet	arguor,
okl, oklassiskt	comperior
vanligare	promereor

⁵⁴ Allen and Greenough's *New Latin Grammar for Schools and Colleges* edited by James B. Greenough, Georg Kittredge. A.A.Howard and Benjamin L. D'Ooge Boston Ginn & Company 1903 Chapter 191

troligen sällan	illacrimor
sällan	miserior

Av deponensvarianterna var 3/14 ovanliga, 5/14 arkaiska eller förklassiska och 1/14 både för- och efterklassisk.

För kollateralformen i paren fanns nedanstående kommentarer:

sällan	arbitro, frustror
sällan, fkl, senlat	misereo
mindre vanligt	assentio
ark	evago, osculo, tueo
ark, poet	arguto
okl,	auspico
fkl	lucto, nutrico
fkl, poet	vago
ekl	dissavio

Av de aktiva varianterna var 4/13 ovanliga, 8/13 arkaiska eller förklassiska och 1/13 efterklassisk.

Par utan kommentar	clueor-clueo, depopulor-depopulo, devertor-deverto elucubror-elucubro, impertior-impertio iuror-iuro, mereor-mereo, obsonor-obsono, partior- partio, populor-populo, punior-punio velificor-velifico och veneror-venero
--------------------	---

Några spridda kommentarer beträffande enskilda verbpar:

I tre par skiljer sig betydelsen mellan deponens och kollateralform nämligen *devertor- deverto*, där deponens betyder vända sig bort, avvika och kollateralformen avvända, få att avstå från, *gravor- gravo* där deponens betyder förargas, finna besvärlig och kollateralformen tynga, besvära - kollateralformerna till dessa verb har transitiv funktion- och *pigneror-pignero* där deponens betyder ta, motta i pant och kollateralformen lämna som pant, pantsätta. Båda varianterna här transitiva.

Anmärkning angående några enskilda verb:

bellor(poet) - bello:

Library of latin texts ger tre träffar på *bellor*, 3 pl, alla intransitiva och där åtminstone de två första torde ha medial innebörd. Deponensvarianten ses här i två poetiska klassiska texter och i en medeltidstext där valet av densamma skulle kunna vara ett uttryck för en vilja att efterlikna klassiskt latin.

1. Vergilius Aeneid bok 11 vers 659-60: ...*quales Thraeciae cum flumina Thermodontis pulsant et pictis bellantur Amazones armis....* "liksom de trakiska amazonerna när de stampar omkring i floden Thermodon och drar i krig med bemålade vapen" En kommentar av Ingo Gildenhard och John Henderson till detta *bellantur* är värd att notera: "the passive form is perhaps best taken in a reflexive ("middle") sense". (citationstecknen kring middle deras)⁵⁵. Det förefaller som de inte tar middle på riktigt allvar (vilket jag anser vore korrekt).

2. Silius Italicus (25-101) *Punica liber 2*, pag 40, versus 347: ...*adspice, turmae quot Libycae certant annos anteire labore et nudis bellantur equis....*"se de libyska skvadronerna, många av dem kämpar överåriga och drar i krig på barbacka hästar"⁵⁶

3. Agobardus Lugdunensis (ca 779-848) *De fidei veritate et totius boni institutione* cap 21, linea 20: *Illi ergo, qui bellantur adversum me, non possunt.....* "Dessa som krigar mot mig, kan inte"⁵⁷

frustror- frustro

En säregen liten detalj. Godeschalcus Orbacensis (ca 807-866) säger i *Opusculum grammaticum I* : *Apud doctissimos magistros Augustinum Hieronymum et alios reperitur activum "frustro, frustras" et idcirco nullatenus deberet emendari in psalmo: "Et non frustrabitur eum"...* ungefär "Hos lärda lärare- Augustinus, Hieronymus och andra- återfinns aktivum *frustro*, *frustras* men likafullt bör det därför ingalunda förbättras i psalmen. Och han kommer inte att

⁵⁵ Ingo Gildenhard, John Henderson *Virgil, Aeneid 11 (Pallas and Camilla)* s. 468ff.

⁵⁶ Silius Italicus *Punica liber 2* versus 347 Transl. J.D.Duff William Heinemann MCMLXI.

⁵⁷ Agobardus Lugdunensis *De fidei veritate et totius boni institutione* cap 21, linea 20.

gäcka honom”.⁵⁸ Godeschalcus anser att de lärde har rätt men att man för den skull inte har anledning att förändra psalmtexten.

5. Resultat

Min litteraturgenomgång visar att den traditionella definitionen av deponens som verb som avlagt sin passiva betydelse inte har någon täckning. Termen anses vara meningslös av tre av 1900-talets framträdande lingvister, Brugmann, Wackernagel och Meillet. Det finns motsägelser mellan de redovisade definitionerna men min slutsats blir ändå att de verb man kallar deponens, med undantag av sådana som nyskapats sent efter klassisk förebild, kommer från PIE's medium. Deponensverben är alltså mediumverb som efter sin innebörd helt enkelt böjs medialt, låt vara att mediumkaraktären långt ifrån alltid kan spåras, och som aldrig haft någon föregående passiv betydelse. Således har deponens aldrig haft något att avlägga, vare sig passiv betydelse eller aktiva former, varför termen är oegentlig trots att den fortfarande används i litteraturen, t.ex. moderna svenska grammatiker i latin.

Utan större svårigheter kan man i ALS finna aktiva verb som anges ha speciell, ofta reflexiv, i praktiken medial innebörd i vissa fall när de förekommer i passivum. Att veta inom vilka betydelsekategorier man skall söka i sitt lexikon underlättar. Det är inte heller svårt att finna exempel på sådana verb hos olika författare med hjälp av Library of Latin Texts.

I Aeneidens andra bok finner jag 11 satser som innehåller ett dolt mediumverb, tre hos Tacitus och i Plautus inget. Textmassan bedömer jag ungefär lika stor hos de båda första författarna men mindre hos Plautus. Således är mediumverben vanligare i den poetiska nationaldikten Aeneidens andra bok än i Annalesavsnittets nyktert beskrivande men engagerade prosa. Skillnaden i frekvens är rätt stor men materialet är litet och det är inte säkert att en jämförelse mellan större partier av de båda verken skulle gett liknande resultat. Plautus burleska komedi avviker genom att den är en enda dialog på talspråk. Den allmänna förekomsten av mediala verb i akt1 är 15 av ca 380 verb, varav 5 *sequi* med

⁵⁸ Godeschalcus Orbacencis *Opusculum grammaticum* I sectio 54, pag 403, linea 21

sammansättningar, vilket utgör knappt 4 % jämfört med den för deponens på ca 7 % som Flobert anger beträffande Plautus med flera.⁵⁹

Beträffande min sammanställning av verbpar visar sig majoriteten av dessa verb tillhöra första konjugationen vilket är känt sedan tidigare men någon diskussion om bakgrunden till detta har jag inte stött på i mina referenser. En skillnad, sedan de verb som klassats som ovanliga i ALS räknats bort, är att 8/9 kollateralformer var tidiga eller förklassiska mot bara 5/11 för deponens. Någon slutsats av detta kan givetvis inte dras.

Eftersom jag nu med Jacob Wackernagel mer eller mindre satt likhetstecken mellan deponens och mediumverb innebär detta att verbparen i sammanställningen lika gärna kan betraktas bestå av mediumverb och aktiv form.

6. Avslutning

Det faktum att det existerade många latinska verb som hade en aktiv och en till formen passiv variant, båda med aktiv betydelse, var det som ledde fram mot mitt val av uppsatsämne. Min sammanställning av sådana verb utgör bara en mindre del av tidigare omfattande sådana sammanställningar. Den gav incitamentet till att läsa mera om relationen mellan aktivum, deponens i traditionell mening, medium och passivum. Mediumverben i klassiskt latin är relativt vanligt förekommande. Jag har kommit fram till att latinska deponensverb i själva verket är mediumverb och att mediumbegreppet haft en undanträngd plats i Latin-Svensk Ordbok av Ahlberg, Lundqvist och Sörbom samt i moderna svenska grammatiker i latin, något som jag menar även haft motsvarighet i svensk latinundervisning.

⁵⁹ Pierre Flobert. "Les verbes deponents latins des Origines a Charlemagne". Sorbonne 1975 s.588

7. Litteraturlista

- Allen and Greenough's *New Latin Grammar for Schools and Colleges* edited by James B. Greenough, Georg Kittredge, A.A. Howard and Benjamin L. D'Ooge Boston Ginn & Company 1903 Chapter 191.
- Baldi Philip *Remarks on the Latin R-form verbs*. Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung 90 Bd 1./2. H 1976.
- Baldi Philip *The Foundations of Latin* in Trends in Linguistics. Studies and Monographs 117 Mouton de Gruyter 1999.
- Bergh Birger, *On Passive Imperatives in Latin*. Studia Latina Upsaliensia Uppsala 1975.
- Cavallin Christian, *Latinsk Lexikon*. Bejers Bokförlagsaktiebolag Stockholm 1916.
- Chandra Lokesh, *Sanskrit and the cultures of the world*. I Patil, Narendranath B. The Variegated Plume. Motilal Banasidars Publications 2003. S. 249.
- Claflin Edith Frances, *The Middle voice in the Senectute*. The American Journal of Philology vol 67 No3 1946.
- Gildenhard Ingo, Henderson John *Virgil, Aeneid 11 (Pallas and Camilla)*.
- Flobert Pierre, *Deponent et passif en italique et en celtique*. Annales de Bretagne et des pays de l'Ouest 74 1967.
- Flobert Pierre, *Les verbes deponents latins des origines a Charlemagne*. Paris 1975.
- Hellquist Elof, *Svensk Etymologisk Ordbok*. C.W.K. Gleerups förlag Lund 1966, s.905.
- Hofmann Johann Baptist – Szantyr Anton, *Lateinische Syntax und Stilistik*. München 1965.
- Lewis Charlton T. – Short Charles, *Harpers' Latin Dictionary: A New Latin Dictionary Founded on the Translation of Freund's Latin-German Lexicon Edited by E.A. Andrews* UK 1879.
- Lyngfelt Benjamin, *En akademiledamot pensioneras inte – om konstruktioner med s-verb i svenskan*. I *Festskrift till Bo Ralph*. 2010 Göteborg, Meierbergs.
- Marcellus, Nonius, *De compendiosa doctrina*, ed. W.M Lindsay, Teubner 1903.

Meillet Antoine, *Esquisse d'une histoire de la langue latine*. 1928 Libraire Hachette.

Naevius, Gnaeus, *Belli Punici fragmenta* (in aliis scriptis servata), ed. W. Strzelecki, Teubner 1964.

Neue Friedrich – Wagener Carl, *Formenlehre der lateinischen Sprache*. Reisland Leipzig 1902-5.

Nölting Theodor, *Über das lateinische Deponens*. Programm der Grossen Stadtschule zu Wismar für 1859.

Sjöstrand Nils, *Ny Latinsk grammatik*. Gleerups 1960 §70 2a.

Svennung Josef, *Från Senantik och Medeltid II* C.W.K. Gleerups förlag Lund 1963.

Teleman Ulf, Hellberg Staffan, Andersson Erik, *SAG, Svenska akademins grammatik, 1:161* Stockholm Norstedts 1999.

Tidner Erik, *Latinsk Språklära för gymnasiet*. 1965 Almqvist & Wiksell förlag.

Trask Robert Lawrence, *The Dictionary of Historical and Comparative Linguistics*. Edinburgh University Press 2000.

Wackernagel Jacob, *Vorlesungen über Syntax mit besonderer Berücksichtigung von Griechisch, Lateinisch und Deutsch*. Basel 1920.

8. Källtexter

Förteckning över de källtexter från vilka exemplen i uppsatstexten hämtats. Hänvisningarna till var inom respektive text exemplen är tagna är de som Library of Latin Texts series A ger.

A Kempis Thomas *Orationes de passione Domine et beata virgine et aliis sanctis* vol 3, oratio 4, pag 348, linea 25

Caesar C. Iulius. *Commentarii de bello Gallico* liber 3, cap 12, par 1, pag 44, linea 20

Cellensis Petrus *Liber de panibus* cap 7, col 966, linea 7

Cicero M. Tullius *Cato maior de Senectute* , dels par 21, pag 11, linea 16, dels par 36, pag 18, linea 21

Cicero M. Tullius *In Verrem orationes sex actio secunda*, liber 4, par 98, pag 53b, linea 18

Curtius Q. Rufus *Historia Alexandri Magni* liber 7, cap 5

Horatius Q. Flaccus *Epistulae* liber I, epist 16, versus 31

Italicus Silius *Punica* liber 2, versus 347, pag 40

Lugdunensis Agobardus *De fidei veritate et totius boni institutione* cap 21, linea 20

Marcellus, Nonius, *De compendiosa Doctrina*, ed. W.M. Lindsay, Teubner 1903.

Naevius, Gnaeus, *Belli Punici fragmenta* (in aliis scriptis servata), ed.W. Strzelecki, Teubner 1964

Paterculus Velleius *Historiae Romanae* liber 2, cap 41, par 3, pag 38. Linea 28

Magnus Gregorius *Moralia in IOB* SL 143, lib

Orbacensis Godeschalcus *Opusculum Grammaticum*

Plautus *Aulularia* 116 I sectio 54, pag 403, linea 21

Seneca d y *De Providentia dialogi 1*, cap 2, par 1, linea, pag 3

Tertullianus *Apologeticum* cap 39, linea 47

Vergilius *Aeneiden* bok 11, vers 659-60

Vulgata (Hieronymus emendavit) *Psalmus 34, versus 9*

